

Naar mijn
gelijk in
zij feitelijk
ingang der
dr. Kuyper,
anderen.

het geweer.
elders werd
cht. Doekes
en liet zeer
is zelve in
haare eer-
nog al eens
zij stonden
en anderen
stond dus
gen, de an-
n hom aan.
veranderd.
en daarom
een zegen),
de houding
offensief,
het eerste
ek daarom
verwarren.
nitsledeer
hoeft hem
Toen even-
gravamen
ietwat meer
rstoord. Dr.
er der zoo-
nfessie niet
te was niet
et breed ge-
g al op een
men moet
nitsledeer
eenkomstig
zij is veel
te wat ver-
e belijdenis.
k.

nig meer of
er belijdenis.
decoratief
n op zij ge-
alt van een
us vreemd
de kwestie,
e belijdenis
n institu-
sche synode
unt betreft;
ane uiting
arder gene-
nader in.
Kuyper hem
eale kwestie
„uitbou-
angenomen
zijde, maar
uitbouw!
worden ge-

zijn, indien
eden grond-
de confessie
haar basis
verbindt, be-
de kerk.
jds voor de
vóór en na
e hand, dat
vastleggen
spreek van-
en...)
en. De the-
nistisch uit-
n der wille
n accusatie-
m, een heel
afmetingen
En waarop
a, allerminst
de ongelukje
ons min of

het rapport,
ook op het
ken, geluk-
jds gesteld.
er wel prac-
e onderlinge
nstituten,
gesprek over
maar, zoo
de belijdenis
en rapport,
che synode
missie vol-
nde, de be-
der Acta te
n rapporten
d op reagee-

ren. Zij kan slechts staan voor haar eigen beslis-
singen.

Op zichzelf betekent zoo'n rapport dan ook geen ernstig
gevaar, stel, dat het zich ergens in verist.

Gevaar ontstaat er alleen, als anderen later op
zoo'n rapport weer af gaan, en hun best doen, de be-
weringen, en eventuele vergissingen, die er in staan,
voor te stellen als commune noties, dewijl ze nu een-
maal van synodewege door den druk vermenigvuldigd
zijn. Dan wordt de voorzichtigheid der synode (die een
rapport niet voor eigen rekening neemt), voorbij gezien.
En dan wordt de defensieve houding omgezet in een
offensieve, zoodra men n.l. den opponenten der plurifor-
mitelsleer er mee het zwijgen op wil leggen.

Naar mijn bescheiden meening nu is er dat gevaar
tegenwoordig onder ons. De commissie, die destijds in
Groningen rapporteerde, heeft zich op een gevaarlijk
pad begeven. Zij heeft zich gerefereerd aan
artikelen, in de pers verschenen.

Op zichzelf was dit verklaarbaar — in dien tijd. Het
was de periode, waarin de goede plant der onderlinge
critiek onder ons niet erg bloeide. We hadden destijds
een parlement, waaraan de veldaad van een loyale,
en tevens sterke oppositie, niet gegund was. Zij, die
vroeger tegenover de pluriformiteitsleer den eenvoudigen
zin der belijdenis hadden doen spreken, waren min of
meer in de minderheid geraakt, en eenigszins op leeftijd
gekomen, indien niet reeds gestorven. De anderen ston-
den nog in de overigens op haar eind loopende Kuyper-
weet-het-altijd-periode, en werden grif geloofd. De stem
der tegenwoordige „jongeren“¹⁾, die op reformatie aan-
drongen, werd nog niet gehoord.

Een en ander maakt begrijpelijk, dat de Groninger
commissie zich er toe verleiden liet, in een synodaal
rapport te verwijzen naar enkele persproducten inzake
de pluriformiteit, waaruit dan h.l. te concluderen zou
zijn, dat pluriformiteit met de belijdenis wel te verbind-
den viel.

Zoo iets — en men kan daaruit zien, hoe wij voor-
uitgegaan zijn — zoo iets zou vandaag niet meer
zoo vlot gebeuren. Als vandaag een synodale commissie
zou zeggen: dit en dat is een axioma, want het staat
in dit en dat blad („De Heraut“); of in dit en dat refe-
raat (dr. K. Dijk), dan zouden anderen dadelijk tegen-
werpen: ja, maar, in een ander blad staat het niet
andersom: we moeten dus of niemand citeren, of rustig
argumenteeren. Hetgeen maar goed is: de voorzichtig-
heid wordt er mee gediend, de onderlinge polemiek
werpt haar vruchten af.

Destijds evenwel stond de zaak anders. De oppositie
(d.w.z. de oorspronkelijke defensie) was verzwaakt, en
de groep, die meende, dat dr. A. Kuyper gelijk had gehad
inzake de pluriformiteit, had weinig of geen oppositie
meer te duchten. En zoo gebeurde het, dat de rappor-
teerende commissie (van de synode wél te onder-
schieden), schreef: onze bewering, dat de pluriformiteit
door de belijdenis niet uitgesloten is, behoeft geen nader
bewijs: o.m. in enkele precies aangegeven artikelen van
„De Heraut“, alsmede in een referaat van dr. K. Dijk,
kan men het bewijs vinden. Causa finita.

Nu meen ik persoonlijk, reeds jaren lang, dat noch
„De Heraut“, noch de toenmalige dr. K. Dijk er in ge-
slaagd zijn, tegenover dr. C. M. Buizer het bewijs te
leveren, dat noodig zou zijn, wilde men ons doen ge-
looven, dat de belijdenis voor de pluriformiteitsredene-
ring van dr. A. Kuyper en sommige anderen werkelijk
plaats inruimt.

Ik zou in gewone omstandigheden over die zaak
evenwel gezwegen hebben, want ik vind — misschien
is dat een zwakte, waarover ik schuld moet belijden
— ik vind het in de gegeven situatie niet pret-
tig, tegen „De Heraut“ en tegen prof. dr. K. Dijk te
opponeren. Ik zou het ook niet noodig gevonden heb-
ben, wat de gevaren, die ons m.i. dreigen van de
zijde der pluriformiteitstheorieën, zou ik hebben kunnen
helpen bestrijden in een synodale commissie, onzen
lezers niet onbekend. Eerst als een eventuele poging
daar zou gestrand zijn, zou er behoefte zijn tot publi-
catie, en tot het „op tafel leggen van het hart“, waarvoor
het, naar de getuigenis van één der Groningsche com-
missieleden, wel de tijd is.

Indien dan ook zoowel prof. Hepp als
prof. Dijk het werk aan de synodale com-
missie van 1939/40 zouden hebben over-
gelaten, zou ik wat ik thans schrijf, niet
geschreven hebben. Ik had dan en prof. Kuyper
 („De Heraut“) en prof. Dijk (referaat „Buiten de kerk
geen zaligheid“) met rust gelaten. Bekend kan zijn, dat
niet ik de aanvallende partij ben in de huidige
meningsgeschillen.

Evenwel — prof. Hepp heeft gemeend, ds. Feenstra
te moeten aanvallen en de leiding van het „Jongelings-
blad“ steunde hem daarin. Prof. Hepp durfde de meisjes,
over het hoofd van het Bestuur van den Meisjesbond
heen, op te wekken tot een actie bij dat Bestuur, van-
wege dien ds. Feenstra. Ik vind dat eigenlijk een beetje
overmoedig van iemand, die over de pluriformiteit al
eens eerder (naar eigen getuigenis) (ook) ds. Feenstra
aanviel²⁾, die daarna (door mij) uitvoerig is beant-
woord³⁾, en op dat antwoord niets heeft gezegd.

Was het nu nog bij prof. Hepp gebleven, dan zou ik
waarschijnlijk nog niet hebben geschreven wat ik nu
schrijven ga. Prof. Hepp toch is al eens beantwoord door
mij, wat de zaak van het beroep op Calvin betreft.

Maar ook prof. Dijk heeft zich in de aangelegenheid
gemengd. Hij heeft eenzijdig prof. Hepp duidelijk zijn
misnoegen doen hooren over diens aanval op ds. Feenstra,
maar anderzijds toch de geit (der protesten tegen prof.
Hepp's betooglooze protest) en de kool (eener eigen-

aardige interpretatie der confessie, als zou deze voor
de pluriformiteit ruimte maken) gespaard. Ik bedoel
daarmee niets onvriendelijks, want prof. Dijk heeft zijn
meening reeds in 1920 gepubliceerd; dat hij er aan vast-
hield, versta ik. Alleen maar, prof. Dijk ging zelfs zoo
ver, te beweren, dat de Zeeuwache synode (die
dr. Buizer had toegegeven, dat de confessie in art. 27
de kerk niet los van het instituut gedacht had), on-
gelijk had. Daarin ging prof. Dijk verder dan de
Leeuwarder synode zelf, welke duidelijk had uitgespro-
ken niet in te gaan op de kwestie, of de Zeeuwache
synode goed gezien had.

Nu de zaken zoo staan, moet ik wel spreken. Het
is min of meer mijn roeping, nu men aandringt. Ik ga
dat ook doen. Ik heb dat niet gezocht, maar geloof
ook, nu anderen mij wel hebben genoopt tot nadere
verklaring, hiermee onze kerken te kunnen dienen.
Polemiek? Maar die den dogmaticus van Kampen willen
staande houden onder verwijzing naar een synodaal
rapport, zullen toch een antwoord verwachten?

Ik ga tevens nu de rollen omkeeren.

Ik verdedig niet meer.

Maar ik „val aan“.

Men heeft het zelf gewild, althans geriskeerd.

Ik beweer vrijmoedig, dat én de „Heraut“-artikelen,
waarnaar de rapporteerende Groninger commissie ver-
wees, én voor een geringer deel ook het referaat van
prof. Dijk, dat tegenover „De Heraut“ gedeeltelijk posi-
tie nam, maar niet radikaal, den zin der confessie in art.
27 niet zuiver weergeven. Dat van de zijde van
deze „Heraut“-interpretatie de deformatie „dreigde“. En dat, al had ik liever de pers hier
buiten gehouden, het in de gegeven situatie beter is een
en ander nu ook maar ronduit te zeggen. Opdat de aan-
vallers van heden (1936 en daarna) of tot nader beschied
zullen komen (het volk denkt toch óók nog), of ietwat
spaarzamer zullen worden met hun aanvallen.

Opdat men precies wete, wat men aan mij heeft,
doe ik het openlijk. In den Kamper studenten-almanak,
1940, onder het oog van curatoren derhalve, en ook hier,
populairder, in ons blad. Ik hoop het te doen in een
reeks losse artikelen, onder aparte titels. Dat is mis-
schien prettiger dan wanneer ik den strenger vorm
van vervolgartikelen kies. Tot den volgende keer dus.

K. S.

- 1) Geen leeftijds kwestie!
- 2) Almanak Studentencorps Vrije Universiteit, 1933.
- 3) „Reformatie“, 1933/4.

Scheuring in Amerika.

Wegens afwezigheid, jaarwisseling, Kerstfeest, etc.,
is er een pauze ingetreden in de reeks over Amerika.
Ik hoop den draad spoedig weer te kunnen opnemen.

K. S.

Verbetering.

In het vorig nummer, bl. 100, kolom 3, alinea 4, regel
6 v.o., staat: tijdelijk. Lees: duidelijk.

K. S.

Het jaar dat ging.....

(Slot.)

De onderlingen van de Gereformeerde Kerken hielden
13 en 14 Juni hun vijfde centrale conferentie, waarbij
dr. B. Wielenga van Amsterdam en prof. dr. K. Dijk
van Zwolle onder de referenten waren.

De Centrale Diaconale conferentie mocht, eveneens in
de hoofdstad, haar gouden jubileum vieren. De her-
denking moest in September door de uitgebroken mobi-
lisatie worden uitgesteld en vond nu op 26 October
plaats. Uiteraard was het een sober samenzijn. Dr. J.
Hoek van Den Haag—West, bekend voorman in den
Geref. Diaconalen kring, hield de gedachtenrede. Een
fraai gedenkboek, samengesteld door onzen collega D. de
Wit van Bussum, en een goede aansluiting biedend op
het voor 25 jaar geleden uitgekomen gedenkschrift, werd
allen diaconale aangeboden.

Een voorstel van de Kerk van Naaldwijk, bedoelend
het mogelijk te maken, dat predikanten in de classis
naar een bepaalde orde ruilbeurten zouden kunnen ver-
vullen, „opdat de verscheidenheid der ambtelijke gaven
meer aan elk der Kerken ten nutte kome“, werd door
de classis verworpen. Een voorstel om deze groote
classis te splitsen, kon evenmin instemming vinden.

Voorts mogen we er aan herinneren, dat in de prov.
Overijssel de classis-splitsing al meer voortgaat. Een
splitsing van de classis Ommen in een classis Harden-
berg en een classis Ommen verwierf de goedkeuring
van de Part. synode en zal 1 Jan. a.s. in werking treden.

En wat de classis Enkhuisen betreft, de Kerken van
Wieringen, Slootdorp, Middenmeer en Wieringerwerf
zijn 1 Juli j.l. uit de classis Alkmaar overgekomen.
Enkhuisen kwam nu van 6 op 10 en Alkmaar danke
van 18 op 14 kerken.

De classis Dokkum heeft het vraagstuk van Zondags-
arbeid en kerktijdsregeling commissariaal gemaakt naar
aanleiding van een voorstel van de kerk van Lioes-
sens. De commissie concludeerde o.m. dat de kerkeraden
inzake de kerktijdsregeling degenen, die Zondagsarbeid
moeten verrichten, volkomen hebben tegemoet te komen.

Onder de organisaties, die op Geref. erf snel groeien,
behoort ook de bond van Geref. Mannenverenigingen.
Ds. C. J. v. d. Boom, die vanaf de oprichting kapitein
op dit schip is geweest, legde zijn commando neer. Uit
een aantal kandidaten werd als zijn opvolger gekozen
ds. M. B. v. t. Veer te Groningen, een der jongere theo-
logen, die den laatste tijd, ook blijkens zijn Schrifturen,
op den voorgrond treedt.

En wat de personalia betreft, mogen we er eerst aan
herinneren, dat het 11 Oct. j.l. honderd jaar geleden
was, dat ds. J. van Andel het levenslicht aanschouwde.
Hij was onder de broeders uit de Kerk van A. in de
vorige eeuw een op den voorgrond tredende figuur. Tal
van commentaren zijn van zijn hand verschenen, terwijl
hij vooral ook naam gemaakt heeft door zijn Vademecum
Pastorale.



Veel Heil en Zegen!

Ditmaal moet mijn wagentje vele kilometers ver-
slaan om allen Reformatie-lezers (en -lezersessen!)
dien harligen vaderlandschen nieuwjaarsgroet over
te brengen: VEEL heil en zegen!

Ik tuf in gedachte langs de vaarten die het
Groningerland doorsnijden, ik doe Friesland, ik
snor door het land van Bartje, ik parkeer bij mijn
gastheer op Watcheren en bij mijn vriend op den
vuurtoren, ik bel bij de pastorieën aan in Zuid-
Holland en val binnen bij de kandidaten boven
het IJ, ik sla geen enkele provincie over en rijd
geen verwant hart voorbij: VEEL heil en zegen!

Als jongen heb ik aan een prijsvraag mode-
gedaan, door een christelijk weekblad uitgeschre-
ven, welke ten doel had een nieuwe redactie voor
den nieuwjaarsgroet te vinden. Aan voorstellen
heeft het niet onthouden, ernstige en koddige. Maar
het is bij het oude gebleven, wij spreken nog
denzelfden wensch uit, waarmede onze vader ons
begroette bij den twaalfden klokkeslag, waarmede
moeder ons weenend kuste. En dat is goed! Want
welk een blijmoedige levensaanvaarding, welk een
verzekerd Godsbetrouwen spreekt zich uit in die
weinde woorden: VEEL heil en zegen!

Of wij die eigenlijk verwachten? Ja, dat is een
andere zaak. Het gaat ons weleens als vader en
moeder bij het Sint-Nicolaasfeest. De oogen der
kleinen glinsteren van verwachting! Maar de
ouders weten precies wat zij erin gedaan hebben
en wat er voor hen uitkomen zal. Een doosje
sigaren, een pakje tabak, een kalender, ja, de
goede oude bekenden zijn er weer. Zij veinen
een beetje nieuwsgierigheid, die ouders, om het
spel der kinderen niet te bederven, maar zij ken-
nen het klappen van de zweep. Op die manier
kijken wij ook het leven aan, wij weten wat er in
het leven te koop is. Zeker, het kan altijd erger,
wij hopen en bidden voor groote rampen gespaard
te blijven. Maar dat het veel beter kan, dat ge-
looven wij niet. VEEL heil en zegen, hebben wij
daar plaats voor in ons hart, plaats in onze ge-
zinnen, plaats in de kerk? Wij zijn door het leven
getemd, wij hopen eigenlijk dat alles bij het oude
zal blijven! Dan hebben wij tenminste rust.

Heeë...
Wat lijkt het een jaar op het andere, nietwaar?
Heel gewoon en... een tikje vervelend, laten wij
het maar eerlijk uitspreken. Wij schrijven getallen
in een boek of verkoopen biscuit over de toonbank.
Wij zetten ons huiselijk leven voort, afwisselend
regen en zonneschijn, heel genoeglijk rollt ons leven
heen, maar wij kunnen ons niet ontveinzen dat het
wat saai is op den duur. Wij gaan ook weer naar
de kerk, wij beginnen den catechismus opnieuw
met Zondag 1. Dit is een goed gebruik, trouwens
het is volgens de Kerkorde. Wij krijgen weer onze
vrije stoffen en onzen cyclus van Paschen en
Kerstfeest. Heel gewoon en een beetje... Poel,
broeder! dat zegt men niet! Wij zullen weer te-
kortten hebben als andere jaren en zij zullen weer
gedekt worden. Maar veel heil en zegen? Neen,
daar rekenen wij toch eigenlijk niet op.

Wij zullen opnieuw zoo goed en zoo kwaad als
het kan trachten als christenen te leven. Precies
als andere jaren. Het zal niet meer dan een klein
beginsel worden. Gezegd klein beginsel is helaas
bij velen een droevig einde. Men heeft zich in
meer of minder krachtig geloofscian der jeugd tot
een bepaalde, meer of minder consequente, levens-
houding opgewerkt en daarop blijven wij ons
verder leven staan. Heel gewoon en... Ons pel-
grimspad lijkt in tegenstelling met het door Bun-
yan geteekende heel veel op onze vaderlandsche
wegen, lang, recht, vlak en... eentonig!

Het leven gelijkt op een film, die maar altijd
geprolongeerd wordt. Steeds dezelfde episoden.
Steeds dezelfde figuren. Al deze dingen worden
zoo moede...

VEEL heil en zegen! Jezus Christus leeft en Hij
is ons leven. Schudt elkaar de handen en wensch
elkaar het Heil des Heeren. Maar vóór gij ze den
ander schudt in trouwe verwantschap naar den
geest, vouwt ze eerst in geloof en BIDT: Veel
heil en zegen, mijn God, om Jezus' wil.

Nooit kan 't geloof teveel verwachten!

N. B.

Van minder opwekkenden aard is wat bekend is ge-
worden over de zaak Goossens. Deze predikant, die na
een veeljarig verblijf op Soemba repatrieerde, werd in ver-
band met allerlei moeilijkheden door de classis Apping-
dam (hij was predikant van de zendende Kerk van Ap-
pingdam) op 3 Mei 1938 geschorst en 23 Maart 1939 afge-
zet. Hij heeft ter zijner verdediging een geschrift in
het licht gegeven, tellend 153 bladzijden druks- en ge-
titeld: „Openbare scheurmaking op Soemba, de Kerken
van Oost-Soemba uitgestooten uit de gemeenschap der
Gereformeerde (zendende) Kerken in Nederland, een
aanklacht en een verweer“. Zijn zaak is thans op de
synode van Sneek, die ook twee broeders uit Soemba
heeft gehoord en de commissie, die over deze aan-